

DAGENS FRÅGOR

Den 5 febr. 1948.

Kring remiss- Remissdebatten utmärkte sig redan genom sin längd debatten. — veterligen var det första gången som andra kam-maren behövde dagarna tre innan talmannen med sin klubba kunde sätta punkt. Å andra sidan blev debatten inte den häftiga, personligt tillspetsade uppgörelse, som många kanske räknat med. Det blev en hård och seg batalj som i saklig skärpa mycket påminde om 1917 års remissdebatt. Ifråga om tonläge var det dock ett långt avstånd till de grova angrepp, som den dåvarande vänsteroppositionen med Värner Rydén i spetsen nämnda år satte in mot den Hammarskjöldska ministären. När man nu i socialistpressen talar så vitt och brett om oppositionens hetskampanj, bör det erinras om att oppositionen nutilldags visar en helt annan och högre politisk kultur än under det demokratiska genombrottets tid. Nästan alla dagens politiska ledare ha dessutom delat mer eller mindre ljuvt och lett i samlingsregeringen och ha stått varandra alltför nära för att brista i ömse-sidig personlig respekt; de rent personliga motsättningarna äro nog just nu nästan större inom regeringen än mellan regeringen och dess stränga vedersakare.

Efter den besynnerliga indiskretionen genom Stockholms-Tidningen bjöd regeringens uppläggning av budgetplanen inte några större överraskningar. Utbrytningarna av många viktigare frågor, vilka senare skola föreläggas riksdagen, uppskovet med vissa tilläggsskat-ter och uppskjutandet av nationalbudgetens framläggande lämnade dock så stora luckor, att oppositionen ej till underlag hade ett full-ständigt finansiellt regeringsprogram. Fortfarande fanns det många frågor obesvarade eller rättare sagt många nya uppgörelser mellan regering och opposition komma att uppstå under de närmaste må-naderna då nya regeringsförslag skola utfylla alla dessa luckor.

Uppläggnings av regeringsprogrammet visar också oförmligheten i riksdagens organisation. De ekonomiska och finansiella frågor, vilkas lösning blir avgörande för kraften i inflationens motståndsrörelse, spridas nu ut på olika utskott (stats-, banko-, bevillnings-, jordbruks-, utrikes- och kanske lagutskotten) och komma dessutom att handläggas på olika tider. Sammanhang och koordination kunna inte gärna åstadkommas på detta vis. Det blir aldrig tillfälle till en samlad överläggning och en koncentrerad ansträngning i kampen mot inflationen. Denna bristande enhetlighet har alltid präglat den svenska riksdagens budgetbehandling men har aldrig lyst starkare i ögonen än i år; riksdagen har också två gånger sedan 1939 begärt en utredning härom men regeringen har aldrig visat något intresse för denna parlamentariska rationalisering eller planhushållning. Hr Domö har i år efterlyst ett särskilt utskott, ett penningpolitiskt väl-

färdsutskott, men ännu har han inte vunnit något gehör. Redan den omedelbara utskottshandläggningen av frågan om de indirekta skatternas höjning visade bristen på samordning. Högern hade föreslagit, att det budgetöverskott, som främst via de indirekta skatterna tänkts hopbragt, skulle steriliseras, t. ex. genom inlösning av statsobligationer eller skattkamarväxlar som ligga i riksbanken. I annat fall uppstode, menar högern, risken för att detta överskott skulle användas för statliga investeringar eller på annat sätt åter vandra ut som ny köpkraft i marknaden. Starka skäl tala för att denna fråga borde ha knäckts från början, varvid samarbete med banko- eller statsutskotten. Detta gick dock ej för sig. Utskottet och riksdagen togo ställning till skattefrågorna isolerat och utan samband med steriliseringssyftet.

Den lista på skärpningar i den indirekta beskattningen, som regeringen hittills presenterat, har i ett avseende stött på det mest bestämda motstånd inom alla partier, nämligen när det gäller de nya trafikskatterna. T. o. m. riksbankens vice ordförande, socialdemokraten hr Hall, har i spetsen för ett stort antal partivänner motionerat och krävt vissa beskärningar av propositionen. Även de frukta, att de nya skatterna skola leda till prisstegringar över lag såsom en följd av transportväsendets fördyring och alltså direkt motverka regeringens eget antiinflationsprogram. Man kan inte förklara regeringens egendomliga och inkonsekventa uppträdande i denna fråga utan en önskan hos denna att via en prisstegring åstadkomma en inskränkning av motortrafiken, vilken anses nödvändig med hänsyn till svårigheterna att hålla oljeimporten uppe. Valutaläget har för regeringen uppenbarligen blivit så prekärt, att vårt land ej längre utifrån kan köpa drivmedel i en för vår trafik behövlig minimiomfattning. Den oerhörda fördyring av kostnaderna för att ha bil, som regeringsförslaget oundvikligen skulle leda till, har fört oss längre bort än någonsin från den framtidsromantiska drömmen »varje familj en bil», vars förverkligande även socialdemokrater omedelbart efter kriget nästan blint trodde på. Efter alla de inskränkningar och regleringar, som motortrafiken varit utsatt för alltsedan 1939 och som aldrig tyckas upphöra, är det lätt att förstå den ovilja, som regeringens skatteprogram framkallat bland vägarnas trafikfolk. I Malmö har man t. o. m. hotat med ett biltåg till Stockholm — ett typiskt tidsdrag och betecknande för alla de reaktioner, som det myckna reglerandet framlockar. Bakom regeringsförslaget ligger tydligen ett försök att reglera sammanhanget mellan järnvägs- och motortrafik och en strävan att skydda järnvägstrafiken. Skärpningen av skattetrycket på motorfordonstrafiken gör skattfrågan därför ännu känsligare. Troligen har man till ett annat år att vänta förslag om en allmän trafikreglering, med syftning att ge järnvägsintresset prioritet före motortrafiken så långt järnvägarnas kapacitet räcker. Leo-planen från 1936, som då avvisades av riksdagen, skulle med andra ord gå igen, om än i moderniserad kostymering.

Remissdebatten utkämpades medan löneförhandlingarna i de vik-

tigaste arbetsmarknadssektionerna pågingo under oviss utgång. Regeringens obestämnda hållning i lönepolitiken både tidigare och nu kunde inte gärna lämnas okommenterad. Tvärtom återkom oppositionen gång på gång till detta för hela penningpolitiken fundamentala tema. Fortfarande svävade dock regeringstalarna på målet, ehuru tonfallen nu voro mindre lättsinniga än för två à tre år sedan, då finansministern genom sin bekanta operation på egen hand satte lönelavinen i drift. I stället för att ta ledningen har regeringen föredragit att överlämna åt arbetsgivarorganisationerna att i samhällsintressets namn bromsa lönestegringarna med deras prisstegringar i släptåg. Denna gång gav hr Wigforss inte uttryck för sin forna tankegång, att lönestegringar endast behövde innebära överflyttning av köpkraft till löntagare från andra inkomstgrupper och därför ej behövde involvera en inflationsfara. Efterkrigsårens både inhemska och utländska — inte minst finska — löneutveckling har dock till fullo visat, att prismekanismen inte är så okomplicerad som vår nästan allsmäktige finansminister blott för ett par år sedan i sin iver för inkomstutjämning tycktes tro.

Annars var det intressant att höra, att hr Wigforss nu liksom beklagande hänvisade till regeringens vanmakt mot de stora organisationerna, när det gällt att driva en fast restriktiv penningpolitik. Tidigare har finansministern uttryckt en viss tillit till den åtminstone i längden segrande ansvarskänslan hos organisationerna och dessas ledare; utan denna tillit skulle det, har finansministern menat, bli omöjligt att hindra att organisationerna växte samhället över huvudet eller att lönesättningen i stället för genom fria uppgörelser mellan arbetsmarknadens parter skedde genom staten. Hr Wigforss' beklaganden kasta ljus över en modern, ensidig partiregerings svårigheter: en dylik regering pressas av sina anhängare och misstros av sina motståndare utan stora utsikter att bringa samhällsgrupper och organisationer i förtroendefull samklang med varandra. Denna reflektion gjorde dock ej finansministern, eftersom han var den som mer än andra sprängde samlingsregeringen 1945. Regeringen kan dock inte undgå berättigad kritik för att den medan tid var — hösten 1946 — trots ideliga uppmaningar ej sammankallade till en rundabordskonferens för att klarlägga allvarsläget och åstadkomma en handlingslinje. Regeringen ville emellertid då inte gripa in. Den ville inte störa pågående löneförhandlingar, och den försvaret sig nu med att en sådan förhandling troligen inte skulle ha gjort någon effekt. Sanningen att säga hade regeringen dock vid den tiden inte något klart program och trodde själv inte att riskerna för en penningvärdeförstörelse vore så stora. Därmed förlorade regeringen greppet, och varje gång regeringen törnat mot mäktiga samhällsgrupper har det i regel slutat med nya eftergifter och tumningar på det penningpolitiska programmet allt medan en parti-regerings trångmål i det moderna Organisations-Sverige dag för dag stegrats.

Om regeringen alltså inte i remissdebatten hade några fullt klara eller allmänt samlande signaler att hissa i de stora ekonomiska frå-

gorna, hade den dock i förväg gjort bestämd front mot ett samgående med kommunisterna. Samverkan vid höstvalet mellan arbetarpartierna har regeringspartiet nämligen definitivt avböjt. Detta är något annat än den enhetsfront, som exc. Erlander i sitt jungfrutal såsom statsminister i oktober 1946 låt vara mycket dunkelt häntydde på. För kommunisterna har denna regeringspartiets frontförändring uppenbarligen kommit högst olägligt, oroliga som de äro för att Sovjetimperialismen i Östeuropa redan skulle ha avkyllt många, som 1944 och 1946 blott röstat kommunistiskt av ilska mot lönestoppet. Det var i höstas som regeringspartiet — på partisekreterare Sven Anderssons tillskyndan? — började bita ifrån sig mot kommunismen. Hrr Linderoth och Hagberg i Luleå vilja ändock klänga sig fast vid regeringen såsom dess fasta stöd, fastän med förbehåll att få kritisera den när som helst hur hejdlöst som helst. Det lyckades emellertid inte någon av den borgerliga oppositionens talare att locka hr Wigforss till något uttalande om kommunisterna. Finansministern har under senare år aldrig inlåtit sig på någon allvarlig polemik mot eller något klarare avståndstagande från partiet till vänster. Även hans paroll tycks vara hr Z. Höglunds bekanta från år 1946 — »ingen fienskap åt vänster, ingen vänskap åt höger».

Slutligen upplyste debatten, att statsminister Erlander tydligen är på väg att bli regeringens ledande man och ej blott primus inter pares. Han ryckte i några kraftfullt framförda inlägg partimedlemmarna med sig; de gingo till debatten ganska molokna men fingo av statsministern en injektion av hopp och stridslust. Socialdemokraterna äro fast beslutna att rusta sig att slåss för hrr Erlander och Wigforss vid den stora valstriden i september. Efter remissdebatten se de tydligen framtiden ljusare än före denna. De fäste sig mera vid statsministerns frejdighet än vid de ofta undvikande sakliga argumenten mot den ihållande borgerliga kritiken. Det stora avgörandet sker dock sannolikt före september, nämligen av den ekonomiska, penning- och handelspolitiska utvecklingen själv under de närmaste månaderna. Regeringen, som dagligen har att brottas med de växande svårigheterna, är säkerligen mindre sangvinisk än partiet.

I radiodebatten den 3 februari hade regeringens två förgrundsmän en mindre lyckad aften. Sannolikt har modet bland regeringspartiets folk därför åter sjunkit några grader.

Kommunism År 1947 var ett katastrofens år för den franska kommunisterna och gaullismen. Ännu under fredskonferensen i Paris 1946 var kommunismen otvivelaktigt den starkaste makten i Frankrike. En av detta parti provocerad kupp kunde lätt ha lyckats. Emellertid hade ännu ej någon brytning mellan Västmakterna och Sovjetunionen inträffat och det låg inte i Moskvas intresse att provocera en situation, som kunde medföra en världskonflikt. Men efter fredskonferensen ha kommunisterna träffats av det ena slaget efter det andra. De kommunistiska ministrarna ha utstötts ur regeringen. Inom den

högre förvaltningen började man rensa bort alla kommunistiskt anstuckna element — det hade ju lyckats kommunisterna att besätta nyckelposter inom de viktigare instanserna i sådana departement som ministeriet för produktion och industriell återuppbyggnad, flygväsendet och det gamla frontkämpförbundet, Anciens Combatants. På en enda gång förlorade de sitt inflytande inom administrationen. Också i armén förekommo några avskedanden och omgrupperingar, ty det hade lyckats kommunisterna att få kontrollen över några divisioner. På sensommaren följde rensningsaktionen inom polisväsendet. I och med dessa åtgärder hade kommunisterna förlorat möjligheten att skrida till någon direkt aktion.

Dessutom träffades kommunisterna av ett ännu farligare slag: De Gaulle-rörelsens framträdande vilket innebar dels en konsolidering av högern för första gången sedan 1924 och dels en sammansvetsning av den ej kommunistiska vänstern och centrumpartierna till den s. k. tredje kraften (Troisième Force). För första gången i Frankrike hade kommunismen isolerats och därpå följde de Gaulle's och det nya RPF-partiets valseger, vars like aldrig förut skådats i den franska historien. Ehuru kommunisterna ej förlorat så mycket rent siffermässigt (3%) kan valresultatet betraktas som en katastrof för dem; de förlorade nämligen över hälften av sina platser inom kommunalförvaltningen genom de båda andra blockens sammanhållning vid magistratfördelningen. Av Frankrikes 87 större städer valde 52 RPF-borgmästare.

Ett studium av valresultaten den 19 och 26 oktober erbjuder mycket av intresse. Det lyckades RPF att i en rad valkretsar erövra 70% av rösterna, något som är sällsynt för franska förhållanden (t. ex. 80% i Bayonne). I traditionella arbetarområden såsom det vänster-radikala Lille fick de Gaulle 49,5%, och även Paris' sedan gammalt röda ring, den s. k. banlieu, röstade överraskande starkt för de Gaulle: arbetarförstäderna Montrouge 48%, Vincennes 61%, Asnières 47% och Vincennes 61%. Paris 18:e arrondissement, som huvudsakligen bebos av järnvägsarbetare, röstade till 65% för de Gaulle. I det alltid radikala Marseille, där högern hittills ej haft en enda representant, erhöll RPF 39% av rösterna. Detta är desto mera förvånande som kommunisterna förfoga över oinskränkta finansiella resurser och varje liten by i hela Frankrike fullsmetats med kommunistiska affischer och emblem. De övriga partiernas propaganda lyste närmast med sin frånvaro. Frankrikes kommunistiska parti har ju faktiskt också genom konsekvent arbete under sitt tjugoåriga bestånd fördelat sitt inflytande tämligen jämnt över hela landet. Det fanns inget departement, där det ej hade minst några tiotusentals röster och blott få valkretsar utan någon enda kommunistisk deputerad.

Nu nåddes samma resultat av de Gaulle's parti på knappt 6 månader, ehuru tiden var alldeles otillräcklig för några omfattande förändringar och kandidatlistorna sammanställdes utan några riktigt populära namn. Den oerhörda tillströmningen innebär också en viss fara för partiet. De nya anhängarna attraheras ej av programmet utan av de Gaulle's personlighet. De bestå av element från den yt-

tersta högern till kommunisterna. Till och med Thorez måste medge att många kommunister gått över till de Gaulle. Säkert är att generalen måste känna sig något orolig över denna brokiga partisammansättning. Flertalet av hans anhängare utgöres i dag märkvärdigt nog ej endast av dem, som blint följde honom under kriget, utan också av konservativt borgerliga element, vilka under samma period voro direkt fientliga mot hans strävanden. Man ser i det nya partiet den bästa motvikten mot kommunismen. Detta förklarar det katolska MRP-partiets nederlag. Övriga socialisternas förhållandevis anmärkningsvärda framgång. För första gången har de socialistiska rösternas fallande tendens upphört. Ehuru socialisterna i provinserna förlorat röster till högern så ha de i städerna förbättrat sin ställning på kommunisternas bekostnad.

Hur skall man nu förklara kommunisternas valnederlag å ena sidan och de Gaulle's seger å den andra? Som huvudorsaken till arbetarnas avfall från kommunismen utpekade de av kommunisterna ständigt provocerade strejkerna. Bågen hade spänts för hårt. Metro- och busspersonalens strejk i Paris blev den droppe som kom bägaren att rinna över. Ej utan en viss ironi är det dock ett faktum att just denna strejk för en gångs skull ej provocerades av den kommunistiska fackföreningsledningen, som här tvangs att hänga med i kampen för bättre löner för att ej bli passiv åskådare. Bildandet av Kominform tio dagar före valen skakade den franska opinionen. Kommunismens beroende av Moskva blev tydligt och i snabbt tempo upprättades lokala antikommunistiska valförbund. Dessutom verkade Petkovs avrättning avskräckande inte minst på socialisterna. Nu gick det upp ett ljus för de socialistiska huvudena i Frankrike, vad som väntade dem ifall kommunismen skulle segra i Frankrike. En kamp på liv och död med kommunismen började, varunder partiets understa led intog en mycket bestämdare hållning mot kommunismen än partiledningen. När det gällde att besätta borgmästarplatserna efter valen lät den socialistiska partiledningen nämligen utsända en strängt förtrolig instruktion till de lokala grupperna att de, i fall valet stod mellan en RPF-kandidat och en kommunist, skulle rösta för den sistnämnde för att ej på något sätt bidra till att en Gaullist fick posten och makten. Dock har denna partiorder blott efterkommit i ett enda fall och det var i en parisisk förstad.

Den franska kommunismen var under de sista dagarna före valen synnerligen oroad över stämningen bland massorna. Som ett slående bevis härför kan anföras, att Frankrikes kommunistiska press i motsats till Italiens och andra länders undvek att ge offentlighet åt Sdjanovs tal vid Kominforms bildande. För att trots allt följa Moskvas instruktion publicerades talet i den kommunistiska France Nouvelle, vilket nummer man emellertid beslöt att sälja i blott 200 exemplar. Moskvas ställning till frågan om Tysklands enhet och avisande av de franska Saarprojekten verkade likadeles som en kall-dusch.

Kommunisternas kampvilja har emellertid inte dämpats av valnederlaget och kommunismens prestigeförlust. Genom de konjunk-

turbetonade elementens bortfallande har partiet blivit mera homogent. Fanatismerna har ökat och partiapparaten synes vara ännu slagkraftigare efter rekonstruktionen. I ett dekret av den 31 oktober har man tagit första steget till bildandet av lokala kommittéer för republikens försvar i varje ort och företag, vilka sålunda med lätthet kunna förvandlas till sovjeter i det givna ögonblicket. Den nya strejkvägen vid årets slut visade att partiets mål är oförändrat och att taktiken synbarligen skärpts. Försöket till en kompromiss med socialisterna inom CGT:s ram har uppgivits och detsamma kan man säga om drömmen att återinträda i en koalitionsregering. Moskva har dock aldrig beaktat kommunisternas nationella anspråk utan uteslutande låtit sina internationella intressen vara bestämmande. Skulle kommunisterna i den nuvarande situationen gå till en direkt aktion, slutade det med all säkerhet med en katastrof för den franska kommunismen. I ett sådant läge kunde de Gaulle tvingas att ingripa mot sin vilja och därigenom nå makten på illegal väg genom en statskupp. Belastad med ett brott mot författningen och besudlad av blod finge han en dålig början. Den franska nationen skulle splittas och saneringsverket bleve enbart ett frågetecken. Att Kremls härskare synas leka med den tanken visar de franska kommunisternas nuvarande taktik: försöken att paralysera varje regeringsåtgärd i samband med det ekonomiska återuppbyggandet, komprometterande av den amerikanska hjälpaktionen, underblåsandet av den revolutionära stämningen till det ögonblick då Moskva beslutar om en direkt aktion. Enligt förslöjande förfogar partiet över en ansenlig stridstrupp på sammanlagt omkring 200,000 man. Regeringens energiska inskrifande helt nyligen mot alla hemliga kommunistiska halvmilitära organisationer har emellertid säkerligen minskat denna fara något. Såväl i det franska LO som i parlamentet slöto sig socialisternas led samman mot kommunismen och i den socialistiska ledningen fanns det längre inte någon som var villig att samarbeta med kommunisterna.

Den nu utbrutna kampen för att befria den franska fackföreningsrörelsen från dess kommunistiska ledning har avgörande politisk betydelse. De självständiga syndikalistiska fackföreningarna (anarkistiskt-trotskyistiska element) och de kristliga fackföreningarna kunde inte bjuda det allmäktiga CGT mycken konkurrens. CGT:s egentliga diktator var inte den svage, ständigt kompromissvillige generalsekreteraren Jouhaux utan dess vicesekreterare, kommunisten Benoit Franchon. Den av Thorez skisserade nya kommunistiska taktiken liksom avvisandet av det socialistiska förslaget att CGT skulle stödja Force Troisième gav den socialistiska minoriteten anledning att vända sig mot den kommunistiska majoriteten. I och med att man begärde återinförandet av de hemliga valförfarandena räknade man med att kunna bryta kommunisternas makt inom CGT:s led. Kommunisternas sabotering av socialisternas alla förslag har tvingat de senare trots motstånd från Jouhaux och 5 generalsekreterare i de 12 fackföreningar, som ville föra oppositionen vidare inom CGT, att lämna fackförbunden för att bilda en ny socialistisk fackförenings-

rörelse, den s. k. »Forces Ouvrière». Framför allt är det posttjänstemän, järnvägsarbetare, statstjänstemän, arbetare inom livsmedelsindustrin och i kolgruvorna samt metallarbetarna i norra Frankrike som stödja det nya fackförbundet. Däremot behålla kommunisterna sin ställning obruten inom metallarbetarnas fackförbund i Parisområdet, bland typografer, byggnadsarbetare och hamnarbetare. Men ej blott bland socialisterna fanns det rivaler. Inom fackföreningsrörelsen lurar också en annan fara på kommunisterna. Sålunda synes det som även de Gaulle riktat hela sin uppmärksamhet på fackföreningarna utan vilkas behärskande det är svårt att regera. Sporrade av de ovanligt stora framgångar han framför allt haft i *arbetardistrikten* försöker han nu att få in sin 5:e kolonn i CGT:s olika fackföreningar. Troligen få vi snart bevittna flera dramatiska händelser inom den franska fackföreningsrörelsen. Även Amerika har sin uppmärksamhet riktad på denna tvekamp. Irvin Brown från det amerikanska AFL har kommit till Paris och överväger att ge den unga socialistiska fackföreningen finansiellt stöd. Dessutom har Forces Ouvrière knutit kontakt med de engelska Trade Unions och de mera moderata italienska fackföreningarna.

Vid sidan av skapandet av en socialistisk fackföreningsrörelse kan man vad beträffar den franska socialismen också notera en annan betydelsefull händelse: en konsolidering av detta sedan gammalt av inre stridigheter söndrade parti. Skärpningen av Frankrikes ekonomiska och politiska läge, den kommunistiska taktikens radikaliserings och de Gaulle's valseger har tvingat partiets vänstra revolutionära flygel att slå in på en mera moderat väg. Trots vad man i allmänhet befarat så avlöpte partirådets konferens den 16 och 17 december utan störningar. För att underlätta ett samarbete med de borgerliga grupperna har man slopat de i Lyon antagna radikala programpunkterna såsom planhushållning, konfiskering av spannmål hos bönderna samt begränsning av de privata skolorna. Samtidigt ha kommunisterna visat sig som tämligen lojala anhängare av regeringsprogrammet och villiga att stödja MPR-chefen Schumann.

General de Gaulle önskar säkerligen inte komma till makten under den nuvarande svåra ekonomiska krisen och under en kanske hård, nervpåfrestande vinter. Han vill säkerligen också avvakta hjälpen enligt Marshallplanen. Det är psykologiskt riktigare att komma till makten när vårsolen lyser och människorna äro glada och förhoppningsfulla. Men främst av allt önskar han vinna makten på laglig väg.

Generalen tillkännagav sitt mål redan den 27 oktober, då han krävde parlamentets upplösning med två tredjedels majoritet, nyval och revision av författningen. Han satte erkännandet av dessa tre krav som ett villkor för att han skulle återta statsrodret. Det var klart att partierna ej omedelbart kunde följa denna önskan. Vad de Gaulle önskade — att vinna tid — uppnåddes. Att tiden inte förspillts och att partiet ytterligare stärkt sitt grepp om det franska folket bevisades av massmötet i St. Etienne den 4 januari då det lyckades den mästerligt fungerande organisationen att samla 80,000 åhörare i den lilla provinsstaden på två tusen invånare, där exempelvis Thorez

under det sista kommunistiska mötet trots största ansträngningar endast kunde samla 15,000 personer.

Ehuru RPF:s massmöte i St. Etienne var en glänsande organisatorisk framgång så förfelades dess psykologiska verkan. Man hade väntat att det nya partiet skulle framlägga ett preciserat program och att få höra generalens åsikt om möjligheterna att lösa Frankrikes ekonomiska kris. I stället framlade han konturerna till en författningsreform och undvek att fördjupa sig i såväl inrikes- som utrikespolitikens mera invecklade problem. Generalen tänker sig en presidentregering påminnande om den amerikanska författningens med bibehållande av det parlamentariska systemet ehuru med den andra kammarens rättigheter starkt beskurna. Införandet av ett korporativt system genom den första kammarens reformering tycktes inte väcka något större begeistring bland åhörarna, vilka emellertid livligt applåderade talets antikommunistiska tongångar och kritiken mot regeringens oförmåga och hjälplöshet vid lösandet av den ekonomiska krisen. Ett överraskande faktum var att de Gaulle i motsats till tidigare tal denna gång ej angrep Sovjetunionen, men däremot ställde sig oppositionell mot den anglosachiska uppfattningen i den tyska frågan. Anser generalen det internationella läget labilt och räknar han med en ny utjämning mellan väst och öst?

Hur det än må vara, så synes RPF:s ledning klar över att partiet på grund av sin heterogena sammansättning ännu ej är riktigt moget för ett fixt program. Två strömningar kämpa i rörelsens inre: en moderat, som blott önskar en reform av det nuvarande systemet med bibehållande av det fria politiska kraftspelet, och en radikal riktning, vilken tänker sig en auktoritär regim såsom den Salazar infört i Portugal. Det slutgiltiga avgörandet ligger i de Gaulle's händer och till och med hans intimaste medarbetare sväva i oklarhet om hans hemligaste tankar. Hans närmaste rådgivare och medarbetare äro Malraux vad gäller partidoktrinen och Soustelle rörande parlamentariska frågor; rörelsens organisation ligger i händerna på Vallon medan Palewski är »utrikesminister». Från initierat håll anföres emellertid att ingen av dem har något avgörande inflytande på generalens politik. Alla viktiga beslut fattar han själv. Hittills har han i sin omgivning ej haft någon statsman med grundlig politisk erfarenhet, och däri ligger rörelsens största svaghet.

Fastän det labila utrikespolitiska läget och Frankrikes ekonomiska kris gör ett övertagande av makten mindre lockande kan generalen ej uppskjuta avgörandet i viktigare kardinalfrågor och själva tidpunkten för maktövertagande allför länge. Bågen är spänd och fransmännens spänning kan ej sättas hur länge som helst på prov. Folkopinionen kan svänga om. De kommunala nyval som hållits den 18 januari i några kommuner ha visat att regeringen hållit sina ställningar och att gaullistorganisationen passerat kulmen. Det finns ett farligt precedensfall i fransk politik, då en populär general, som var nära att ta makten försummade sin chans och slutade sina dagar i vanära i utlandet. Det var Boulanger. Som representant för en dåvarande radikal strömning ställde han sig i spetsen för en patrio-

tisk organisation som såg sitt mål i ett revanschkrig mot Tyskland. En del av hans motståndare bland monarkister och konservativa gav generalen sitt stöd vid valen i Paris 1889 då han fick 244,000 röster mot 162,000. En kupp mot Elysee-palatset tillrättades av hans mera radikala vänner. Generalen tvekade. Han önskade ta makten på lagligt sätt. Han saknade klara linjer, beslutsamhet och statsmannatalanger. När han så ställdes inför den högsta domstolen svek honom modet och han föredrog att fly till Bryssel.

Historien upprepar sig aldrig riktigt. Men det finns beröringspunkter. Man kan knappast anta att regeringen Schumann skall lyckas genomföra saneringsprogrammet. Om de Gaulle utnyttjar den gynnsamma stämningen och väljer det rätta ögonblicket för sin aktion då kan han komma till makten redan i år. Tvekar han, blir rörelsen ett offer för sina inre motsättningar.

Z.

»Riktig engelska.» Redaktör Naboth Hedin, chef för Svensk-amerikanska nyhetsbyrån och en av dem, som på mångahanda vis gjort de största insatserna för kontakten mellan Sverige och USA, har med önskan om publicering sänt Svensk Tidskrifts utgivare ett brev (här nedan i översättning) med anledning av Yaleprofessorn Helge Kökeritz' uppmärksammade inlägg i fjol i Svensk Tidskrift (häfte 6) om »Riktig engelska».

»Bäste Doktor Håstad!

Nummer 7 av Svensk Tidskrift för 1947 har just kommit mig tillhanda och sista avsnittet på sidan 470 däri ger mig osökt ett tillfälle att uttrycka min uppskattning för den hjälp professor Helge Kökeritz vid Yale lämnat mig när det gällt att bättra på engelskan i olika arbeten om Sverige, både sådana som jag skrivit själv och som skrivits av andra. Hans kompetens och förmåga kan icke ifrågasättas. Hans citat bevisa detta. Om det behövdes ytterligare sådana, vore det lätt att få fram dem.

Som professor Kökeritz redan gjort klart vållas den största svårigheten av åsikten att vem som helst som är född i ett engelsktalande land är kvalificerad att åtaga sig översättningar. Detta kan vara sant när det gäller vanligt samtalsspråk men inte ifråga om teknisk eller litterär prosa. (Om det gick att finna en människa på millionen som också kan ett främmande språk väl nog för att förstå det så skulle man ha en väldig tur.) Under många år har jag brottats med detta problem utan att komma så värst långt. Professor Kökeritz är den förste svensk med akademisk bildning jag lärt känna, som både varit i stånd och villig att hjälpa mig.

Mina erfarenheter visar att man inte kan fästa alltför stor vikt vid tackbrev som skrivs liksom för den goda sakens skull av utlänningar. Särskilt gäller detta om sådana som bo i icke-engelsktalande länder. Vanligtvis kan de själva inte tillräckligt mycket av språket för att uppfatta skillnaden mellan bra och dålig engelska.

Om de gör så, händer det att de med ett artigt leende liksom säger: »Nåja, vad kan man vänta sig av utlänningar?» Å andra sidan är jag säker på att ingen skall förneka, att vad som skrivits på ett i varje fall korrekt, även om inte precis elegant, språk är mera verkningfullt än ett förbenat illitterat sammelsurium.

För min del tycker jag att svenskarna borde vara tacksamma mot professor Kökeritz för det intresse han som svensk visar för den engelska man sätter på tryck i hans hemland. Jag kan redan spåra tecken på en större omsorg rörande kvaliteten på översättningsarbeten, fastän det fortfarande finns mycket kvar att uträtta.

Ytterligare en ursäkt att inte räkna med när det gäller dålig engelska är att den utges vara »engelsk engelska». Engelsmännen hyser en mycket hög aktning för sitt språk och vanligtvis behandlar de det väl i skrift. För några söndagar sedan publicerade New York Sunday Times ett radioprogram från BBC av J. B. Priestly om New York. Det fanns i hela texten inte ett enda ord, inte en enda fras som inte skulle ha låtit naturlig ifall den uttalats av en New-Yorkbo, fastän jag medger att endast ett fåtal av dem kan skriva lika bra. Därför blev jag förvånad när jag nyligen läste att en gästföreläsande professor vid Uppsala universitet gav en kurs i »amerikansk engelska». Någonting sådant finns inte, såvida man inte avser dialekter, vardagspråk och slang. Men innan en utländsk student kan dra nytta av en sådan kurs måste han ha kommit långt i sina språkstudier. Tillsvidare är vad som behövs bättre kunskaper om vanlig elementär engelska.

Professor Kökeritz är värd alla sina landsmäns tacksamhet. Det är inte fråga om annat än att hans anmärkningar har fog för sig. Den uppgift han påtagit sig erinrar emellertid om den lille pojken i »Kejsarens Nya Kläder», som fick ett gott kok stryk en viss kväll, och när han blev stor fick han förmodligen inga kejsarliga nådevedermälen heller.

Med utmärkt högaktning
Naboth Hedin.»

»Den trånga Många, som inte följt Torsten Tegnér's skriftställarskap i Idrottsbladet eller här och var i publikationer, finna måhända hans senaste bok »Den trånga sektorn', en bok om familj och samhälle» förbryllande, ja, excentrisk. De undra, om något gott kan komma ur denna blandning av polemiska samhällsreflektioner och självupplevt eller självupptaget. De fråga, om denna färgvilt målade, men samtidigt tillspetsat korthuggna stil kan vara annat än ytlig journalistik. Och de tillägga, att samhällsmoralens dissekerande är en så svår och så hög uppgift, att det bör förbehållas fackmännen, t. ex. socialforskarna eller politikerna.

De, som funnit en stor behållning i att läsa T. T. mera regelbundet, stå emellertid inte tvekande inför dennes kvalifikationer för det ämne han valt. Hans korta meningar är inte korta därför att han saknar kunskap om vad han skriver. I stället för att mala sakligt föredrar han att skriva expressivt och eggande. Han kan från sin tid som

Gustaf Cassels lärjunge och som amanuens i kommerskollegiet tänka nationalekonomiskt, i vart fall vida mer än de flesta av hans överlägsna kritiker. Han är dem även ojämförligt överlägsen i logik och matematik. Och han har sett mycket av världen; hans prestationer som musik-, teater-, revy- och biokritiker ha visat åtminstone en sak, nämligen att han ser, hör och förnimmer mer än de flesta. Han är lika bevandrad ute som hemma. Han har haft skarp blick för tendenserna hos olika folk och tidsriktningar. Han har haft ständig kontakt med ungdomen och kunnat registrera dess reaktioner. Han har en egen erfarenhet som effektiv företagare. Och han är så beläst som en jäktad arbetsmänniska rimligen kan vara.

T. T:s bok är — bland åtskilligt annat — en lidelsefull protest mot kollektiviseringen. Han har, trots riskerna för hans opolitiska tidnings popularitet, tagit bestämt parti mot denna. Naturligtvis skola garvade politiker eller specialiserade vetenskapsmän vilja finna ett och annat världsfrämmande. Men är det inte i grund och botten någonting onaturligt, om samhällsfrågorna skola bedömas enbart av en exklusiv krets. Tvärtom måste det vara en stor vinst, om samhällsfrågorna — som ju angå alla — ventileras även av dem utanför skräet, vilka ha något att säga och äga förutsättningar att göra det. Även om den politiska processen är svårare än »amatörer» nog ibland tro, behövs det att politikens fönster slås upp och ny frisk luft dras in.

Det finns mycket av självbeskådning även i denna T. T:s bok. Han kommer aldrig därifrån. Säkerligen bedöma olika läsare dess litterära värde skiftande, alltefter kräsenhet och vilja att förstå. Dessa många jag-iska passager ha dock ett direkt didaktiskt syftemål; den erfarenhet, som självupplevelsorna ge, äro replipunkterna för författarens uppgörelse med tidsfenomenen. Metoden är knappast angräplig. Den är släkt med Carl Perssons i Stallerhult vana att till utgångspunkt för hans bedömning av statsutskottsärendena ta förhållandena hemma i Korsberga.

Vad som fånglar i »Den trånga sektorn» äro de kapitel, där T. T. går till rätta med de radikala tidstendenserna. Kan i denna frihetskris en vädjan till eftertanken göras mera etsande träffsäker i det väsentliga, mera åskådligt pedagogisk, mera mänsklig och livsbejakande? Det finns intet av domedagsprofet hos T. T. Sällan har en i ordets bästa mening konservativ varnare i sitt gisslande av nutidens många förråande eller förslavande -ismer varit så fylld av tillförsikt till det bästa hos människan. Hans samhällskritik — ibland hänsynslös, ibland tolerant — bärs upp av form- och strids- och livsglädje i en ovanlig sammansmältning. Det livsdugliga i det borgerliga frihetssamhället har i dagens Sverige ingen oböjligt envisare försvarare och — trots alla hans egenheter — ingen intensivare exeget än Esaias Tegnérns sonsonson.

E. H.

Kommunisterna under Molotov— De kommunistiska partiernas hållning under den Molotov—Ribbentropska paktens tid, d. v. s. augusti 1939—juni 1941, var överallt vill-

rådlig och besynnerlig. Från land till land kan man göra ungefär samma upptäckter när man studerar kommunisternas uppträdande. I den svenska riksdagen ha vinglande kommunistiska uttalanden från denna tid många gånger spikats fast i protokollen. I Norge framträdde kommunistiska ledare såsom de — näst Nasjonal Samling — mest vankelmodiga månaderna efter 9 april. I Frankrike pågår en liknande revision om Thorez' och andras manövrerande vid denna tid. O. s. v. Likafullt vilja kommunisterna alltjämt göra anspråk på att ha varit de mest konsekventa, obändiga och heroiska kämparna emot nazism och fascism, folkförtryck och koncentrationsläger. De ha levt sig så in i dessa sina postumt skrivna frihets- och humanitetsroller att de nu vitt och brett slunga ut beskyllningar mot andra partier att dessa skulle ha vacklat i sin motståndsvilja under den tyska framgångens kulmen eller blundat för nazismens våldsmetoder. Senast vid årets remissdebatt spelade de upp denna skiva i andra kammaren. De vilja på detta vis skaffa sig alibi ej blott ifråga om den tysk-ryska paktens utan även när det gäller de tvångsarbetsläger och deportationer, som alltjämt förekomma i Sovjetunionen. Liksom Sdjanov nyligen avkunnat dödsdomen över den objektiva historiefilosofien äro kommunisterna runt omkring nu i full färd med att förvanska nutidshistorien för att denna skall täcka denna självberömmande retrospektiva propaganda.

Ett flagrant exempel härpå skall här lämnas.

Hösten 1945 reste fil. lic. Per Meurling för Ny Dags räkning till Balkan. I sina reportageartiklar hade han att glorifiera bl. a. Titos nya »demokrati» i Jugoslavien. Apoteoseringen av diktatorn gällde ej blott nuvarande utan även förfluten tid. Meurling skrev sålunda den 1 februari 1946.

» — — Förtroendet till den nuvarande ledningen har grundmurats under bittra försakelser och under en kamp, i vilken det gällt liv eller död, blodiga offer eller tomma intet. I denna strid har marskalk Tito och hans medarbetare, Edvard Kardelj, Moja Pijade, André Hebrany, Mitra Mitrovitsch m. fl., stått sida vid sida med den enkle mannen i ledet. Det har varit eggande förebilder när det gällt mod och uppoffringar. De har lidit mest. De har kämpat mest. De jugoslaviska folken ledes av män och kvinnor, som äro folkhjältar och martyrer. — — — De jugoslaviska folken kan besepla sin egen heroism och intelligens, målmedvetenhet och klarsynthet i sin ledningskvaliteter. Man behöver endast erinra sig, hur den väldiga kamp, som nu lett till seger, begynte, för att begripa detta. Den 25 mars 1941 slöt regeringen Cvetkovic—Matchek en pakt med tyskarna. Två dagar senare reste sig jugoslaverna. Våldiga demonstrationer drog genom Belgrads gator den 27 mars med plakat, på vilka det stod:

Bolge rat nego pact! Hellre krig än pakt!

I Sverige var man beredd till den ena eftergiften efter den andra för att rädda freden. Jugoslaverna avböjde resolut alla kompromisser med tyskarna. De valde krigets väg.

Vilken väg har visat sig bäst? — — — Det är under alla omständigheter ett faktum att de jugoslaviska folken i sitt materiella elände

är mycket gladare och mera optimistiska än svenskarna mitt i sitt feta men stagnerade välstånd.»

Så långt fil. lic. Meurling. Läsaren har fått en suggestiv bild av Titos tveklösa och oryggliga motstånd mot de tyska inkräktarna.

Men hur gick det till i verkligheten? Vilket är det reala underlaget för denna efterrationaliserande historieskrivning? Där om står att läsa bl. a. i *The Intermarium Bulletin* nr 6 — en tidskrift som utges i Rom av välinformerade flyktingar från den s. k. ostzonen, sammanslutna till en klubb som arbetar för en demokratisk central-europeisk federation. Där framlägges en serie uttalanden och dokument rörande de jugoslaviska kommunisternas hållning under den tysk-ryska paktens dagar fram till Tysklands överfall på Sovjetunionen den 21 juni 1941.

Endast händelsernas huvudlinje kan här följas.

Genast efter att Molotov—Ribbentrop överraskat världen med sin allians i augusti 1939 myntade de jugoslaviska kommunisterna slagordet »Vi vill ha fred!» Fredsstörarna vore Frankrike och England, som representerade världskapitalismen och hade till mål att genom ett nytt världskrig slå sönder arbetarnas internationella enighet. I april 1940 höll en ledande kommunist vid en begravning ett tal, i vilket han yttrade: »Hitler utgör ingen fara för Jugoslaviens oavhängighet.» Kommunisterna vände sig våren 1940 emot mobiliseringsorderna liksom mot evakueringen av strategiska punkter, hävdande att dylika åtgärder kunde verka provocerande och leda till att Jugoslavien drogs in i kriget. Samtidigt skrev en kommunisttidning att Danmarks och Norges tragedier vore »resultatet av de franska och engelska vapenfabrikörernas brottsliga politik — — — om Jugoslavien en dag anfallas av Italien eller vilken annan makt som helst, frånsäga vi kommunisterna oss allt ansvar gentemot folket för landets försvar». Ännu så sent som i början av 1941 — trots Tysklands enorma vapenframgångar bl. a. i Frankrike — uttalade sig kommunisterna genom sin tidskrift »Zivot i rad» för fred. På partikongressen förhånades västmakternas kamp, som sades blott syfta till att åstadkomma Tysklands delning. Västmakterna representerade borgerligheten, reaktionen och imperialismen, medan nazismen inte utgjorde någon diktatur utan en »progressiv revolution». Och under 1940 års mobilisering förekommo revolter bland soldaterna, inspirerade av kommunisterna under devisen att de inte ville försvara »de kapitalistiska makternas imperialistiska intressen.»

Den 27 mars 1941 kom statskuppen. Den unge Peter II och Simoviti vägrade att böja sig för Hitlers krav på Jugoslaviens anslutning till stålpakten. Kommunisterna däremot underlät konsekvent att protestera mot Jugoslaviens anslutning till axelmakterna. De gingo så långt att de kategoriskt vägrade att delta i några som helst demonstrationer mot Tyskland. De avböjde direkt att delta i ett nationellt studenttåg. När den tyska turistbyråns lokaler skadades vid en demonstration mot den tyske ambassadören von Herren, sände det kommunistiska partiets exekutivkommitté under Titos ordförandeskap ut en varningens dagordning; denna är daterad den 30 mars och löd

i utdrag: »De jugoslaviska folken hotas av de engelska vapenfabrikörerna, som sakna varje humanitär känsla, och av serbiska nationalister, som äro på väg att göra staten till en brottsling. De händelser, som ägt rum vid tyska turistbyrå — — — visa att det är nödvändigt att beslutsamt handla för att undvika att liknande provokationer upprepas i fortsättningen. Tillåt inte oansvarigt folk och imperialistiska agenter särskilt från Serbien att utveckla sin provokatoriska aktivitet — — — Vi kommunister äro alltsedan det imperialistiska krigets utbrott avgjorda motståndare till alla försök att driva vårt folk in i kriget — — —.» Och när allmän mobilisering påbjöds inför det tyska överfallet på Jugoslavien vände sig kommunisterna med ett manifest till soldaterna med direkt uppmaning till ohörsamhet: »Officerare, reservister, soldater! Lyd ej de mobiliseringsorder som Ni kommer att motta. Ni måste förstå att den serbiska klicken gör Er till kanonmat åt de engelska plutokraterna, fiender till Tyskland, vilket land är vän till och allierad med Sovjetunionen, de arbetandes beskyddare.»

Ännu så sent som i slutet av maj utsände partiet ett manifest inte — som man kunde tro — mot ockupanterna utan mot regeringen, vilken genom statskuppen den 27 mars vägrat att kapitulera för Hitlers ultimatum. Motståndet mot ockupanterna fick ännu så länge utkämpas blott av den nya regeringen och av Michailovitj — den av kommunisterna nu avrättade »förrädaren». Jugoslaviska patrioter beskylla t. o. m. kommunisterna under dessa månader för att ha frateriserat med de tyska ockupanterna, Först den 21—22 juni, när Hitler försökte överrumpla Sovjetunionen genom sitt anfall, kastade sig Tito och hans partisaner in i striden, på Sovjetunionens sida.

Går man tillbaka till Per Meurlings hjälteskildring upptäcker man lätt hur bedrägligt falsk den är. Det är sant att det jugoslaviska folket »två dagar senare (efter den 25 mars) reste sig», men det skedde utan att kommunisterna deltog. Det är sant, att »våldiga demonstrationer drog genom Belgrads gator» men kommunisterna vägrade att delta och varnade tvärtom ängsligt för konsekvenserna. Det är sant, att »jugoslaverna avböjde resolut alla kompromisser med tyskarna», men kommunisterna hörde inte till de ståndaktiga. Det är sant, att jugoslaverna »valde krigets väg» men kommunisterna valde för sin del förräderiets, när de uppmanade till ohörsamhet mot mobiliseringskungörelsen.

Måhända svara nu de svenska kommunisterna att den här extraherade dokumentsamlingen är tendentiös och vanställer kommunisternas förflutna. Man behöver emellertid inte tvivla på riktigheten av framställningen i *The Internarium Bulletin*. Den stämmer i många hänseenden med vad man vid samma tid hörde och visste om kommunistpartiernas uppträdande i andra länder. Göres oss något mera vittne behov, räcker det med att hänvisa till ett par broschyrer av nu ledande kommunistiska politiker i Jugoslavien, också de citerade i dokumentsamlingen. Sålunda yttrade en av Titos nuvarande ministrar, Mila Dyilasse, i ett tal i Yaitch i november 1943 (sedermera tryckt): »Ja vi ha kallat folket till kamp mot tyskarna först i det

ögonblick då Hitler anföll Sovjetunionen.» Och Titos nuvarande högra hand, Edvard Kardelj, skriver i sin broschyr om »Det nya Jugoslaviens väg»: »Det är riktigt att det nationella motståndet började efter den 22 juni.» I Kardeljs mun är det nationella motståndet givetvis endast lika med det kommunistiska.

Även Bulgariens nuvarande diktator Dimitrov gjorde liknande patriotiska fredsuttalanden under den rysk-tyska paktens tid, ehuru utrymmet ej medger en upprepning.

Denna historiska återblicks sens moral är att kommunisterna så långt från att heroiskt ha stått nazismen emot tvärtom helt överbjödo andra partier i vacklan och kompromissvilja. Deras rop på fred efter Frankrikes kapitulation skulle, om England givit upp, ha lett till en pax germanica, om vilken man endast med säkerhet kan säga tre saker: Att Hitlers regim skulle ha konserverats; att de tyska koncentrationslägren — vilka kommunisterna nu anse sig ensamma ha bragt ur världen — skulle ha funnits kvar; och att Sovjetunionen i Östeuropa ej skulle ha tvekat om att vara med om rovet delning på bekostnad av de små staternas frihet. Hade det blott hängt på kommunistpartierna, skulle med andra ord denna tyska och Hitlerska segerfred inte stött på något praktiskt eller ideologiskt hinder.

Dessutom är det ytterst sannolikt att Sovjetunionen efter det tyska överfallet den 21 juni endast tack vare Simovitjs och Michailovitjs resning fick den respittid, som satte ryssarna ur stånd att vintern 1941 bjuda de tyska arméerna motstånd och hindra tyskarna från att sätta in den avgörande stöten mot Sovjetväldet. I detta kanske världshistoriskt avgörande motstånd har Tito och hans parti dock gjort sig fullständigt urarva, medan motståndsmännen nu antingen leva i exil eller fått sona sin patriotism med galgen.

Dagen efter den svenska remissdebatten förtydligades den historiska bilden genom det amerikanska avslöjandet av Molotovs lyckönskan till Ribbentrop för tyskarnas framgångsrika överfall mot Danmark och Norge.

E. H.

Konung Michaels Den unge rumänske konungens bortjagande från avgång. tronen kom — efter »Röda Annas» inträde som utrikesminister och domen över bondeledaren Maniu — knappast överraskande. Snarast hade man förväntat sig över att en monarki kunde så länge få finnas bland de ryska satelliterna i Osteuropa. Någon tacksamhet gentemot Michael för hans hållning 1944, när Rumänien kastade om kursen, eller för hans medverkan till att bana väg för ministerpresidenten Groza och med tiden även för Anna Pauker samt överhuvud taget den kommunistiska likriktningen i landet var knappast att vänta.

Emellertid fanns det en tid, då kung Michael även var populär i Ny Dag, t. o. m. så populär att man tillönskade honom både en drottning och tronföljare. Det var den 24 januari 1946, när tidningens medarbetare Gudrun Gruvæus lät den då nye rumänske (men nu avkoppade) ministern i Stockholm Duca i en intervju uttala sig i tidningens

spalter. Hon vidarebefordrade då reservationslöst till läsekretsen följande:

»Frågar man i dag vem som är det mest populära namnet i Rumänien så får man bara ett svar, kung Michael, vilken tog det djärva initiativet att bryta med de tyska inkräktarna och sluta upp på de allierades sida 23 augusti 1944. Ryssarna har ju också visat sin uppskattning därav då de gav honom Segerorden som endast två utlänningar före honom erhållit. Alla rumäners förhoppning i samband med kungen är att han snart måtte gifta sig och säkra tronföljden.»

Ännu så sent som i oktober i fjol, då kungen fyllde 26 år, hyllades han entusiastiskt av de rumänska kommunisterna.

Det finns ingenting som motsäger att Ny Dag 1946 tolkade folkstämningen i Rumänien exakt riktigt. Och man kan gott anta, att kungens popularitet sedan dess ytterligare växt, därför att de undertryckta folklagren betraktade honom såsom den sista garantin för att sovjetiseringen av landet inte skulle bli total. Därför är det lätt att förstå att Anna Pauker var angelägen om att låta monarkiens upphävande ske under skenet av Michaels frivilliga abdikation. Enligt uppgifter (bl. a. i Aftonbladet) skulle han ha fått två timmars frist att underteckna »avsägelse»-akten, samtidigt som kommunisternas pretoriangarden omringade det palats, där Michael hade att ta emot Groza, och annars voro beredda att låta honom våldsamt försvinna. Kommunistregimen ansåg sig böra tillgripa en lögn för att ej stöta folkopinionen för pannan. Har lögnen som politisk metod någonsin stått högre i kurs än nu i Östeuropa?

Ernst Grönlund †

Kamrern i Skaraborgsbanken Ernst Grönlund avled den 23 januari, 60 år gammal.

Alltsedan 1911, då den nya Svensk Tidskrift under Gösta Bagges och Eli Heckschers redaktörskap började att utges, var kamrer Grönlund tidskriftsaktiebolagets verkställande direktör och handhade dess expedition. Stillsamt och försynt, utan att vilja synas, verkade han på dessa poster under raden av redaktörer. Han blev den fasta punkten i tidskriftens liv. Hans nitiska, minutiöst omsorgsfulla arbete var ett utflöde av hans ideella intresse för tidskriftens uppgift i svenskt politiskt liv. Ingen kan ha tjänat en sak mera trofast och plikttroget än Ernst Grönlund gjorde under dessa nära fyrtio år.

I januari i fjol insjuknade kamrer Grönlund och måste underkasta sig en svår operation. Hans syntes på väg att återvinna sina krafter och återinträdde i tjänst den 1 oktober. Han gladdes mycket åt utsikten att under ytterligare några år kunna få syssla med tidskriftens

angelägenheter. Men sjukdomen återkom, denna gång utan att låta beveka sig, och blott efter någon månad var han igen arbetsförmögen.

Svensk Tidskrift förblir i stor tacksamhetsskuld till sin gode tro-tjänare.

Elis Håstad.

Svensk Tidskrifts expedition.

Efter kamrer Grönlunds frånfälle har Svensk Tidskrift till verkst. direktör utsett kommandören Sture Håkanson, varjämte expeditionen kommer att handhas av fru Stina Håkanson. Expeditionens nya adress är Grefmagnigatan 13, Stockholm, tel. 67 32 92.

Vi äro medvetna om att expeditionen under kamrer Grönlunds långa sjukdom beklagligtvis i vissa fall brustit vid utsändningen av tidskriften till prenumeranter. Det är tidskriftens bestämda förhoppning att häftenas expedierande fr. o. m. detta års ingång åter, liksom före år 1947, skall ske utan att någon anledning till anmärkning uppstår.

Red. av Svensk Tidskrift.